Živojin Gajić

sudija Okružnog suda u Somboru

PUNOMOĆNIK U PARNICI I SMRT STRANKE*

Punomoćnik stranke advokat sa bogatim životnim iskustvom i sa preko četiri decenije u advokaturi, uvaženi pravnik napisao je u žalbi: „Jedna nepravna rečenica koja je u određenom momentu ušla u sudsku praksu jednog užeg područja koja glasi: Mrtav čovek ne može voditi parnicu, nanela je sudskoj praksi tog područja velike štete. Kažemo laička rečenica jer se ona ne može uklopiti ni u kakav procesni sistem. Pre svega, uopšte nije tačno da čovek koji nije živ ne može biti subjekt postupka. I uopšte nije tačno da u slučaju ako je punomoć izdata za života ona prestaje smrću davaoca punomoći bez obzira na to da li je postupak za čije vođenje je izdata ili ne, dovršen.” U istoj žalbi se kaže i da: „Preuzimanje parnice pa ni vanparničnog postupka nije obavezno za naslednika. I kada naslednici to ne preuzmu postupak se mora ako nema punomoćnika advokata prekinuti a ako ga ima mora se nastaviti jer nema propisa koji bi za smrt stranke vezivao odbacivanje tužbe.”

Nažalost, ovakvo mišljenje nije usamljeno i u sudskoj praksi česte su presude donete po tužbi umrlog ili protiv umrlog lica, što se odražava i u vanparničnom postupku. Čak je i Vrhovni sud Srbije u određenim odlukama na neki način dao za pravo ovakvom stanovištu, što predstavlja velik intelektualni izazov za iznošenje sopstvenog mišljenja.

Građansko pravo i Građansko procesno pravo imaju ista ishodišta u određenom društvenom odnosu i jedno bez drugoga ne mogu se zamisliti. Iako u pravnom životu sudski proces ima veoma značajno mesto, procesno pravo nema nikakvu samostalnu važnost. Ono samo služi zaštitu materijalnog prava iz koga se i razvilo, predstavlja samo njegov akcesorijum.

* Rad primljen: 19. II 2003.

Reč je o zaštiti ugroženih ili povređenih subjektivnih građanskih prava. Nema prava bez subjekta. Subjekti prava su fizička i pravna lica. Pravna sposobnost fizičkog lica stiče se rođenjem a gasi smrću ili proglašenjem nestalog lica za umrlo, sudskom odlukom. Činjenica smrti upisuje se u Matične knjige umrlih. Kod pravnih lica samo država stiče pravni subjektivitet bez nečijeg priznanja, već samim organizovanjem. Određene organizacije, ako ima uslova za to, stiču svojstvo pravnog lica, znači imaju prava i obaveze u građanskopravnim odnosima na osnovu propisa, osnivačkog akta, druge — odobrenjem nadležne vlasti, treće — kao što su preduzeća — stiču pravnu sposobnost na određen način osnivačkim aktom i upisom u registar kod trgovinskog suda itd., već prema vrsti pravnog lica. Pravna sposobnost pravnog lica je drugačijeg obima nego pravna sposobnost fizičkog lica. Fizička i pravna lica imaju pravnim potkom priznata subjektivna prava kojima odgovara određeno ponašanje drugih.

Kada dođe do nesaglasnosti dva lica o subjektivnom pravu, koje jedno od njih ističe prema drugom, reč je o sporu. Predmet spora je građanskopravni odnos, a predmet parnice je zahtev za pružanje zaštite subjektivnog prava. Ugroženom, osporenim ili povređenom građanskom subjektivnom pravu zaštita se pruža pred državnim organom — sudom u parničnom ili vanparničnom postupku. Znači, u materijalnom pravu reč je o sporu, u procesnom o parnici, iako ima i parnica bez spora čiji uzrok za ovo je određeno ponašanje. Reč spor se često upotrebljava i za označavanje parnice. Za građanskopravni spor potrebna su bar dva lica, a za parnicu tri. Pored stranaka tu je i sud. Titular u materijalnopravnom odnosu, u procesnom odnosu je parnična stranka, iako može biti stranka i lice koje nije subjekt građanskopravnog odnosa. Ako podnosi tužbu javni tužilac, on postupa u ime tužilaštva u javnom interesu, po naročitom zakonskom ovlašćenju. On nije zastupnik drugog lica iz građanskopravnog odnosa. Veza materijalnog i procesnog prava je neraskidiva i pored različitog predmeta regulisanja. Već nakon podnošenja tužbe, sud, primenom materijalnopravne norme, ceni važnu procesnu pretpostavku može li tužilac ili tuženi biti stranka u parnici. To ceni pomoću materijalnopravnih pravila o pravnoj sposobnosti kojoj u procesnom pravu odgovara stranačka sposobnost. Pre nego što primeni procesnopravnu normu sud će morati oceniti materijalnopravnu normu da bi na kraju, na osnovu normi materijalnog prava kao važnog elementa, doneo presudu.

Kako su za spor potrebna bar dva lica tako i parnice nema bez tužioca i tuženog, bez obzira na množinu lica na jednoj ili drugoj strani. Postojanje stranke je procesna pretpostavka za dopuštenost tužbe i za odlučivanje o predmetu spora, ili kako ZPP kaže — reč je o smetnjama za dalji tok postupka. Prve pretpostavke koje se tiču stranaka su postojanje stranke i sposobnost tužioca i tuženog da budu stranke u parnici. Uslovi i pretpostavke su propisane zakonom u javnom interesu i sud o njima vodi računa po službenoj dužnosti tokom cele parnice. Parnica je trostran pravni odnos između tužioca i suda, između tuženog i suda i između tužioca i

tuženog. Ako se obe stranačke uloge steknu u jednom licu (konfuzija), primera radi kada tuženi nasledi tužioca, sud po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim konstatuje da je parnica prestala da teče. To, doduše, ZPP ne propisuje, ali ni on kao i drugi zakoni nije u stanju da odgovori na sva pitanja. Procesnopravni odnos je nemoguć ako stranke nema, izmišljena je ili još ne postoji, ili je prestala postojati. Sud će tužbu odbaciti. Po čl. 6. st. 2. ZPP-a u tužbi mora biti označeno za fizičko lice ime i prezime, zanimanje i prebivalište. Ako tužilac umre pre podnošenja tužbe ili tuženi pre dostavljanja tužbe tuženom, bez obzira što imaju punomoćnike, sud će tužbu odbaciti kad za to sazna u svakoj fazi postupka.

Tužilac to postaje podnošenjem tužbe, a tuženi je lice protiv koga je tužba podneta. Osim podnošenjem tužbe procesni položaj stranke stiče se i procesnom sukcesijom i to iz nekoliko razloga. Nas interesuje procesnopravna sukcesija kao posledica univerzalne građanskopravne sukcesije. Sudska praksa je podeljena u pitanju može li se fizičko lice, građanskopravni sukcesor ili naslednik, protiviti procesnoj sukcesiji. Smatram da ne može. ZPP u čl. 212. st. 1. t. 1. propisuje da se postupak prekida kada stranka umre ili kada izgubi parničnu sposobnost a nema punomoćnika u toj parnici. Po čl. 215. st. 1. postupak će se nastaviti kada naslednik preuzme postupak ili kad ga sud na predlog protivnika pozove da to učini. Ne može stranka voljom da napusti procesnopravni odnos i tako izgubi stranačko svojstvo. To važi i za naslednika. Njegova izjava da prihvata da preuzima ili da nastavlja postupak ima samo deklarativan karakter i značajna je za tok parnice a ne za stranačko svojstvo. Naslednik je dužan da produži parnicu. Ne može iz nje da istupi kao što to nije mogao ni pravni prethodnik. Naslednik nije dužan dati pozitivnu nasledničku izjavu. On je naslednik, to je pretpostavka od momenta delacije, ako se nije odrekao nasleđa. Predratni Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama regulisao je prekid postupka zbog smrti stranke na sličan način. Ako protivnik predloži sudu da naslednike pozove da preuzmu postupak, sud je bio dužan ove pozvati da preuzmu postupak i ujedno da raspravljaju o glavnoj stvari. Ako se pozivu naslednici ne odazovu, na predlog protivnika, sud je zaključkom izricao da su naslednici preuzeli postupak. Sud je mogao odmah otpočeti postupak o glavnoj stvari. Ako pozvani naslednici, ili neki od njih, dođu na ročište i osporavaju dužnost da stupe u parnicu, sud će o tome odlučiti nakon usmene rasprave. Ako sud odluči da su naslednici dužni preuzeti postupak onda se, posle objave zaključka, otvarala mogućnost da se na istom ročištu otpočne i nastavi postupak o glavnoj stvari. ZPP, uz nameru da bude kraći, ipak je jasan. Ne kaže se da će se postupak nastaviti ako naslednik prihvati poziv protivnika, odnosno suda, da postupak preuzme, nego da će se postupak nastaviti kad naslednika sud na predlog protivne strane pozove da to učini. Znači i kad naslednik to i ne želi dosta je da ga sud pozove na predlog protivne stranke da preuzme parnicu i on to mora zato što je stupio u sva prava i obaveze pravnog prethodnika kao univerzalni sukcesor. Ako parnica počinje da teče dostavljanjem tužbe tuženom, pre toga nema ni mogućnosti za prekid. Pi-

tanje je kada nastaje procesnopravna sukcesija. Ne delim mišljenje da procesnopravna sukcesija nastaje preuzimanjem prekinutog postupka. Ona nastaje momentom smrti pravnog prethodnika kada i građanskopravna sukcesija. Ovo važi i kada je u pitanju stranka koja ima parničnog punomoćnika i koja ga nema. U procesnopravnom smislu sukcesija može biti samo univerzalna. Smrću fizičkog lica ono nestaje iz pravnog života, njegova se ličnost ne produžava u njegovim naslednicima. U pravnoj nauci preteže mišljenje da nasleđivanje ima samo imovinski karakter. Po modernim shvatanjima menja se i institut imovine koja je skup prava, a obaveze su teret i nisu u sastavu imovine. Imovina i zaostavština nisu sinonimi. Po čl. 1. Zakona o nasleđivanju nasleđuje se zaostavština, a zaostavštinu čine sva nasleđivanju podobna prava koja su ostaviocu pripadala u trenutku smrti. Ako naslednik odgovara za obaveze do visine nasleđene imovine, da li se nasleđuju i dugovi, da li i dugovi ulaze u zaostavštinu ostavićemo po strani, jer ovo pitanje ne bi trebalo da smeta procesnopravnoj sukcesiji. Bitno je da li je reč o pravu podobnom za nasleđivanje ili o pravu vezanom za ličnost, koje se gasi smrću i ne prelazi na naslednike. Kakve posledice na tok parničnog postupka ima smrt stranke u takvom slučaju?

ZPP je jasan: po čl. 77. stranka može biti svako fizičko lice, bez obzira ima li poslovnu sposobnost, bez obzira na uzrast i svako pravno lice; znači, reč je o subjektima koji mogu biti subjekti materijalnopravnog odnosa. Stranačka sposobnost je permanentan kvalitet o kom sud vodi računa od prethodnog ispitivanja tužbe. Ako stranka u toku postupka umre, dolazi do procesnopravne sukcesije. Svako ima naslednika. Ako nema testamenta niti zakonskih naslednika na kraju je to država. Nepotrebni su prekidi postupka samo zato da bi se rešenjem Ostavinskog suda utvrdili naslednici. Sud ne sme raspravljati sa onim ko nema stranačku sposobnost, jer presuda doneta prema takvom je po nekima inegzistentna ili nepostijeća. U stvari, presuda bi po ZPP-u bila doneta uz apsolutno bitne povrede njegovih odredaba i razlog za redovna i vanredna pravna sredstva. Ako u toku parnice stranka fizičko lice umre a nema punomoćnika, ili pravno lice prestane postojati, dolazi ex lege do prekida postupka. Rešenje samo ima deklaratorno značenje. Ako je reč o nasleđivanju podobnom pravu parnica ne prestaje. Naravno fizičko lice prestalo je postojati, sa njim sud ne može raspravljati, ali to nije neotklonjiva smetnja kad bi parnica bila nemoguća. U ulogu tužioca ili tuženog stupa momentom smrti univerzalni sukcesor. On ima ista procesna ovlašćenja i prava i obaveze iz procesnopravnog odnosa kao i pravni prethodnik. Prekidom se parnica ne okončava, ona teče, samo privremeno se prekida zbog nemogućnosti suda da obavlja svoju funkciju. Prekid treba da prestane kad nestanu razlozi koji su do njega doveli. U slučaju prekida zbog smrti stranke moguće je da se postupak nikad ne nastavi. Građanskim pravom pa i građanskim sudskim postupcima dominira načelo dispozicije. Ako je volja stranaka takva da ne traže nastavak prekinutog postupka, nema razloga da sud tu volju ne poštuje. Uostalom, kad ne dođe do smrti stranke, a po-

stupak je prekinut, nastavak zavisi od predloga stranke. Ako stranke ne traže nastavak, odnosno ako naslednik ne preuzme postupak niti ga sud na predlog protivnika pozove da to učini, to uopšte ne znači da procesno-pravne sukcesije nije ni bilo, jer kao što je rečeno i u prekidu parnica teče. Sasvim je drugačija procesna situacija kad u toku parnice stranka umre a ima parničnog punomoćnika (takvih je predmeta daleko najviše). Takvu situaciju u praksi sudovi različito rešavaju. Izriču se presude u korist ili protiv mrtvih lica, jer nema prekida postupka. Smrt stranke ne dovodi do situacije u kojoj se parnica ne bi mogla normalno nastaviti. Po čl. 100. st. 1. ZPP-a, ako je punomoćniku dato ovlašćenje da može vršiti sve radnje u postupku, a stranka umre, punomoćnik je ovlašćen da i dalje preduzima radnje u postupku, ali naslednik, odnosno novi zakonski zastupnik, može opozvati punomoćje. U st. 2. u slučajevima navedenim u st. 1. ovog člana, punomoćniku koji nije advokat uvek prestaju ovlašćenja koja se u punomoćju moraju izričito navesti. Tačno je da u ovim parnicama nema prekida zbog smrti stranke, tačno je i da se parnica nastavlja do okončanja, a nije tačno da su stranke i pre više godina umrla lica. Stranke su od momenta delacije njihovi naslednici. Otuda i odredba zakona da naslednici mogu opozvati izdano punomoćje. Uostalom, do svoje smrti mogao je isto opozvati u svako doba pravni prethodnik naslednika. Po logici stvari, punomoćnik ne može otkazati punomoćje mrtvom vlastodavcu nego naslednicima.

Po našem procesnom pravu stranka može parnicu voditi sama a može biti zastupana od strane punomoćnika. Najčešće je zastupanje preko punomoćnika advokata, jer isto pruža stranci najveću garanciju da neće zbog svog nepoznavanja propisa i nepoznavanja propisa od strane punomoćnika koji nije pravnik ili pravnik kome je zastupanje pred sudom profesija, izgubiti parnicu. U materijalnom građanskom pravu, između vlastodavca i punomoćnika zaključuje se ugovor o punomoćstvu. Ovim ugovorom vlastodavac ovlašćuje punomoćnika da izvrši ili izvršava neku pravnu radnju u njegovo ime i za njegov račun a vlastodavac se obavezuje da ovome isplati određenu naknadu. Ovde je reč o zastupanju u pravnim poslovima. Pravne radnje imaju dejstvo neposredno samo prema vlastodavcu. U ovom obligacionom ugovoru postoji pravni odnos vlastodavca i punomoćnika, a prema trećim licima da bi njima bio poznat daje se punomoćje. Za razliku od ugovora o delu, gde je reč o fizičkim radnjama, ovde se daje pravna usluga, reč je o pravnim radnjama na koje se obavezuje punomoćnik. Nakon zaključenja ugovora koji je prosta saglasnost volja i konsensualan, izdaje se punomoćje, pismena isprava kao legitimacija da bi punomoćnik mogao obaviti pravne poslove sa trećim licima. Ovaj sporazum može biti jednostrano obavezan ili dvostrano obavezan ako se ugovori naknada za izvršene usluge. Ugovor se zasniva na poverenju u punomoćnika. Po našem pravu forma propisana zakonom za neki ugovor ili pravni posao važi i za punomoćje za zaključenje tog ugovora. Ugovor uvek prestaje smrću punomoćnika zbog odnosa poverenja prema njemu. Kod vlastodavca to nije obavezno. Kako u sferi materijal-

nog prava, slično je i na procesnom planu. I zastupanje putem punomoćnika u parnici zasniva se na volji zastupane stranke. Poslovnom punomoćniku za zastupanje u parnici treba posebno punomoćje. Za razliku od zastupanja u materijalnom pravu, gde punomoćnik može biti i pravno lice, za zastupanje u parnici punomoćnik može biti samo fizičko lice, ako je, razume se, poslovno sposobno, sem lica koja se bave nadripisarstvom, ili kod zastupanja pravnih lica, kad se, s obzirom na vrednost predmeta spora, traži i položen pravosudni ispit. Između punomoćnika i stranke postoji unutrašnji građanskopravni, obično ugovorni odnos, od koga treba razlikovati procesnopravnu prirodu punomoćja — jednostranu pismenu ili na zapisnik kod suda datu izjavu upućenu sudu i punomoćniku radi upoznavanja i ponašanja prilikom preuzimanja parničnih radnji suda i protivne stranke prema njemu. Nešto je drugačija situacija, koja se retko praktikuje, da sud stranci postavi punomoćnika po siromaškom pravu. Ovde zahtev stranke da se postavi punomoćnik zamenjuje pismeno ovlašćenje za zastupanje. U stvari, sud samo određuje ličnost punomoćnika i oslobađa stranku da ovome isplati nagradu i troškove za zastupanje. Nema razlike u ovlašćenjima ovako angažovanog punomoćnika i redovne situacije kad punomoćnika određuje stranka. Punomoćnik je ovlašćen za zastupanje od prijema punomoćja, odnosno saznanja za punomoćje i sadržinu istog i prema sudu i protivnoj stranci punomoćje deluje od saopštenja, odnosno od dostave. Punomoćnikove radnje u granicama ovlašćenja imaju dejstvo kao da ih je preduzela stranka u ime koje i za čiji račun punomoćnik preduzima parnične radnje. Presuda deluje samo prema stranci. Sav saobraćaj suda i protivne stranke ide preko punomoćnika. Njemu se vrše dostave. Punomoćnik nije stranka, ne može mu se ništa dosuditi niti on može biti osuđen, sem skrivljenih troškova ili kazne zbog narušavanja reda ili zloupotrebe procesnih ovlašćenja. Punomoćnik ima pravo na naknadu troškova za zastupanje, a punomoćnik advokat i na nagradu predviđenu Zakonom o advokaturi i advokatskom tarifom, što ulazi u parnične troškove. Punomoćje se može odnositi samo na jednu ili više radnji i to svakom punomoćniku, ili na sve radnje u postupku kada je reč o parničnom punomoćju koje ima različit sadržaj za advokata, za javnog pravobranioca, ili za lice koje nije advokat. Najčešće je i najvažnije parnično punomoćje advokata. Ako stranka ne odredi drugačije, advokat je ovlašćen da preduzima sve radnje kao i stranka sama. Ovlašćen je i na neke radnje izvan parnice.

U ovom napisu više nas interesuje prestanak punomoćja i to zbog smrti stranke-vlastodavca. Kao u materijalnom pravu, tako i u procesnom, punomoćje iz objektivnog razloga prestaje gubitkom poslovne sposobnosti punomoćnika i njegovom smrću ali i smrću vlastodavca ako je smrt stranke razlog prestanku parnice. Ovo zbog toga što punomoćje najčešće i prestaje okončanjem parnice odnosno izvršnog postupka kod uspeha u parnici. Kada je punomoćje izdato u parnici o strogo ličnim neprenosivim pravima, smrću stranke prestaje parnica pa i odnos punomoćstva. Ako je reč o unutrašnjem materijalnopravnom odnosu vlastodavca i punomoćnika

na osnovu ugovora koji je dvostrano obavezan smrću jedne stranke ugovora a reč je o pravu koje nije prenosivo odnosno u slučaju smrti pravu koje nije podobno za nasleđivanje, prestaje i ugovor te materijalnopравни odnos pa i na procesnom planu kad je reč o parnici ili vanparničnom postupku u kom su obavezne dve stranke sa suprotnim pravnim interesima smrću jedne stranke nema procesnih pretpostavki za postojanje parnice ili vanparničnog postupka. Mrtvo lice nije lice u pravu. Za njegovo označenje koriste se drugi izrazi. Nema ugovora ni o punomoćstvu u parnici bez vlastodavca. Mrtvo lice ne može preduzeti nikakve ni materijalnopravne ni procesnopravne radnje a to ne može ni punomoćnik, jer on može samo ono što bi mogla i sama stranka u čije ime i za čiji račun istupa. Ovo se kako je rečeno ne odnosi na nasleđivanju podobna prava i obaveze koje prelaze na naslednike. Neprenosiva su i neka od imovinskih prava kao pravo lične službenosti, pravo na izdržavanje, a neimovinska su neprenosiva sva prava sem kod naknade štete zbog povrede neimovinskih prava pravo na naknadu ne prelazi na naslednike oštećenoga, sem ako je drugačije pismeno ugovoreno ili naknada štete dosuđena u momentu smrti pravosnažnom sudskom odlukom. Krug ličnih prava se u zakonodavstvu i sudskoj praksi širi a šire se i mogućnosti njihove povrede vezano za tehnički razvoj medija i sl.

Kako treba da postupi sud kad punomoćnik stranke — advokat podnese žalbu ili reviziju u kojoj izričito kaže da zakonski naslednik je treće lice izvan parnice, da pravno sredstvo podnosi isključivo kao punomoćnik u ime i za račun pre šest godina umrle stranke i odbija mogućnost da je on punomoćnik naslednika a naslednik kao i punomoćnik pokojnog pravnog prethodnika odbijaju sukcesiju u parnici smatrajući da po čl. 100. ZPP-a sud treba da nastavi postupak uz parnične radnje samog punomoćnika umrle stranke, parnične radnje protivne stranke i suda, te sporednih učesnika u parnici da istu dovede do presuđenja.

Sve rečeno o smrti stranke i o odnosu punomoćstva i toku parnice odnosi se i na dvostranačke kontenciozne postupke pred vanparničnim sudom, kao što je postupak za donošenje rešenja koje zamenjuje ugovor o otkupu stana. Obavezne su dve stranke: predlagač ili nosilac stanarskog prava, odnosno prava trajnog zakupa i protivnik predlagača, davalac stana na korišćenje. Postoji spor o pravu na otkup koji po slovu zakona rešava sud po pravilima vanparničnog postupka. Reč je o pravu trajnog zakupa koji Zakon o stanovanju vezuje za određenu ličnost. Reč je o ličnom imovinskom pravu. Propisano je zakonom ko ga ima s obzirom na ličnost i njena svojstva. Ovo pravo se ne može prenositi pravnim poslom za života niti naslediti u momentu smrti. Pravo trajnog zakupa i pravo na otkup nisu imovina nosioca toga prava i ne ulaze u njegovu zaostavštinu. Stan ima drugog titulara nosioca prava raspolaganja. Zakon propisuje ko posle smrti nosioca trajnog zakupa može takvo pravo steći i na koji način i po kojim uslovima, a ova lica ne moraju biti naslednici nego su članovi porodičnog domaćinstva koji moraju u roku od 60 dana zaključiti ugovor o zakupu, inače ugovor prestaje kako stoji u zakonu. Oni, znači,

zaključenjem ugovora trajno pravo zakupa moraju steći. Stan nije ušao u zaostavštinu i kad je nosilac trajnog prava zakupa za života podneo zahtev za otkup stana ili pokrenuo vanparnični postupak kod suda za donošenje rešenja koje zamenjuje ugovor o otkupu stana. Podnošenjem zahteva nije prešlo pravo, nego je tek nastala obaveza suda da sprovede postupak i donese odluku. Tek odluka koja zamenjuje ugovor o otkupu stana jeste titulus za pravo svojine. Sudska praksa je zauzela stav da nije nužan i modus acquirendi, reklo bi se, iz praktičnih razloga iako je reč o prometu nepokretnosti. Zakon o stambenim odnosima iz 1990. god. i Zakon o stanovanju propisuju krug lica koja se po zakonu mogu pojaviti kod otkupa stana, a to su nosilac trajnog prava zakupa i članovi porodičnog domaćinstva koji sa njim koriste stan. Ako je nosilac trajnog prava zakupa podneo zahtev za otkup stana i nije to pravo ustupio kome od članova domaćinstva koji su sa njim koristili stan, oni moraju međusobno i sa davaocem stana na korišćenje regulisati ko će biti nosilac trajnog prava zakupa i tek tada podneti u svoje ime zahtev za otkup. Beneficirana cena kod otkupa nije zakonom ustanovljena u korist naslednika.

Izvršilac zaveštanja, iako ga određuje ostavilac ili ako ga odredi sud, nikako ne postupa u ime i za račun umrlog lica nego iz određenih razloga vrši prava i dužnosti naslednika kad ih ovi zbog nečega ne mogu da vrše (ili zbog mladosti naslednika, ili su odsutni itd.). Ako on štiti i upravlja zaostavštinom očigledno je da je momentom delacije ova prešla na naslednike i da izvršilac zaveštanja postupa u ime i za račun naslednika. To se može reći i za staraoca zaostavštine. Naslednici stižu zaostavštinu momentom smrti ipso iure i staralac zaostavštine može da postupa samo u ime i za račun naslednika.

Ističe se i da je reč o stečenom pravu na otkup koje se ne gasi. Stečena prava ne prestaju smrću subjekta. Sa ovim se možemo saglasiti, ali bi dodali da se menja titular kad je u pitanju pravo koje može biti predmet nasleđivanja.

Stanovište nepravne prirode, koje bazira na laičkoj izreci da mrtav čovek ne može voditi parnicu, potkrepljuje se i citiranjem, kako se kaže, poznatog načela o pravu nasciturusa.

Zakon o nasleđivanju u čl. 3. st. 2. propisuje da naslediti može i dete već začeto u trenutku ostaviočeve smrti ako se rodi živo. Reč je o naslednom pravu, situacije nisu iste. Mrtva lica nisu lica u pravu, ona su samo prah i pepeo, i klanjamo se njihovim senima. Ljudski začetak je nešto drugo. On, pod izvesnim uslovima, ima pravnu sposobnost, a to znači i stranačku sposobnost na planu procesnog prava, ali parnica se vodi pod rezolutivnim uslovom da se nasciturus živ rodi. Uostalom, nerođeno dete ima to svojstvo i pravo, jer mu je ono kao izuzetak priznato zakonom.

Ističe se da punomoćnik preduzima radnje u ime i za račun stranke, kada mu je punomoć otkazana, u roku od 30 dana. Ovde nije jasno šta se želi reći. Punomoćje se punomoćniku ne otkazuje. Stranka može punomoćje opozvati, a punomoćnik stranci može punomoćje otkazati. Znači, ako punomoćnik otkaže punomoćje dužan je u određenim slučajevima još

30 dana zastupati stranku, jer to ZPP propisuje da bi štitio interes žive stranke.

Isto tako se iznosi da se postupak za razvod braka, započet za života stranke, dovršava nakon njene smrti. Očigledno je da brak prestaje smrću i ne može sud isti razvoditi ako je već prestao. Naslednici tužioca mogu produžiti već započeti postupak, ali u cilju dokazivanja „osnovanosti tužbe”. Na to ih ovlašćuje Zakon o braku i porodičnim odnosima, i tu nije vlastodavac mrtav bračni drug, već naslednici.

Ako je reč o pravu koje ne prelazi na naslednike, od smrti stranke procesnopravni odnos je ništav. Kakva je svrha nastaviti suđenje posle smrti stranke sa punomoćnikom ako se u momentu smrti zna ishod spora. Ne može sud obavezati davaoca stana na korišćenje da zaključujući ugovor kad ne postoji druga ugovorna stranka, a ne može ni sud doneti rešenje koje zamenjuje ugovor. Ovde nije bilo smetnji za zasnivanje procesnopravnog odnosa i vanparničnog postupka, ali su kasnije smrću stranke nastale procesne smetnje za nastavak postupka i donošenje odluka koje nisu otklonjive, i sud tužbu, odnosno predlog, treba da odbaci. Ako se okončava parnica gasi se i procesnopravni odnos punomoćstva i ovlašćenja za zastupanje. Zakon o advokaturi počinje definisanjem advokature kao nezavisne i samostalne profesionalne delatnosti pružanja pravne pomoći u ostvarivanju i zaštiti Ustavom utvrđenih sloboda i prava i dr. zakonom utvrđenih prava i interesa domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica. Po prirodi stvari i u čl. 2. se kaže šta pružanje pravne pomoći obuhvata i govori se o fizičkim i pravnim licima. Može li se zastupati lice kojeg nema. Ako punomoćnik samo izražava volju vlastodavca, smrću ovoga prestala je i njegova volja, prestala je i mogućnost da nekoga ovlasti da ga u postupku zastupa. Samo iz razloga celishodnosti zakonodavac je, kod prenosivih i nasleđivanju podobnih prava, propisao da se postupak nastavlja, očigledno zbog univerzalne sukcesije. Punomoćnik ni po čl. 100. st. 1. ZPP-a ne vodi parnicu u svoje ime i suprotno volji i želji naslednika, jer će mu isti otkazati punomoćje.

Punomoćnik umrle stranke je dužan da označi i obavesti sud ko su naslednici. Kao što nije mogao biti iznad stranke pravnog prethodnika, ne može biti ni iznad naslednika. Oni o postupku moraju biti obavesteni zbog prava i obaveza u njemu, a i da bi se mogli koristiti pravom da opozovu punomoćje. To pravo je iluzorno ako sam punomoćnik nastavlja parnicu u ime i za račun pokojne stranke a naslednici za to ne znaju. Važno je da i sud i protivna stranka u parnici znaju ko su naslednici i da ih tretiraju kao stranku. Sud ima pravo da neposredno traži od stranke izjašnjenja i kad ima punomoćnika, zatim da u dokaznom postupku sasluša stranke lično itd. Stranke predstavljaju za sud jedan od izvora saznanja okolnosti od značaja za donošenje odluke o sporu. Bez obzira koliko nepouzdan, nekada su stranke jedini izvor saznanja. Od delacije u parnici, naslednici su vlastodavci, pa punomoćnik nema opravdanja da ih krije. Označenje naslednika nije preinačenje tužbe u subjektivnom smislu. Moгуće je da tuženi naslednik nasledi tužioca koji ima punomoćnika i ovo

treba sud da zna zbog konfuzije i prestanka parnice. Ako punomoćnik ne označi naslednike, ili to nije iz opravdanih razloga u mogućnosti, niti to učini protivna stranka, sud je dužan da traži obaveštenje, bilo od Matičara ili ostavinskog suda, ili da na drugi način utvrdi ko su naslednici umrle stranke, da li oni postoje, da li je postavljan staralac zaostavštine, da bi mogao bez apsolutno bitnih povreda odredaba ZPP-a doneti zakonitu odluku.

II

78. године Гласника Административне коморе Војводства

У праву Скупштине имају право да учествују сви чланови Административне коморе. Администратори АК Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине. Администратори АК Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.

За основу изабрано је 1. Скупштина Административне коморе Војводства. У праву Скупштине је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.

ПРЕДНОСНА СКУПШТИНА

ПРЕДНОСНА СКУПШТИНА је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.

ПРЕДНОСНА СКУПШТИНА је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.

У праву Скупштине је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.

ПРЕДНОСНА СКУПШТИНА

I

1. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
2. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
3. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
4. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
5. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
6. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
7. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
8. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.
9. Скупштина Административне коморе Војводства је привремено изабрано од стране Административне коморе Војводства да учествује у праву Скупштине.